

HORIZONTI

EKOLOŠKI INFORMATOR • GODINA IX • BROJ 39. • SUBOTICA, DECEMBAR 2014. • BESPLATAN PRIMERAK

JEZERO KUDELJARA - BAJMOČANIMA NA DAR

Redak je slučaj da se okupe građani u želji da deo svog naselja, jezera Kudeljara, kako ga Bajmočani nazivaju, urede sa vizijom stvaranja prirodne oaze za odmor, rekreaciju i ribolov. Od februara 2012. godine kada su osnovani, Udruženje ribolovaca "Kudeljara" iz Bajmoka, sprovodi svoju ideju u delo, u čemu im se pridružilo i Udruženje TERRA'S iz Subotice. Te godine se započelo sa uređenjem obale, ali se obustavlja radovi zbog pronalazjenja 11 tromblonskih mina koje su uklonile specijalne jedinice MUP-a.

Od tada se lobiralo, razgovaralo i čekalo na izradu elaborata za izmulljavanje. Obećanja čelnika iz preduzeća Dunav-Tisa-Dunav da će se Kudeljara srediti, ostvarilo se u novembru ove godine, zahvaljujući i JVP "Vodama Vojvodine". Veoma brzo, kvalitetno i profesionalno pristupilo se izmulljavanju i čišćenju

ovog, sada već, pravog jezera. Tome su se najviše obradovali, Nenad Ševarlić i Marinko Peić, glavni inicijatori i uporni pobornici ideje formiranja jezera kao prirodne oaze Bajmoka.

Da sve ne ide kako bi trebalo, potrudili su se nesavesni građani, koji su otpadne vode ispustili u kanal koji se sliva u Kudeljaru. Reagovala je ekološka inspekcija, zagađenje je zaustavljeno, građani upozoreni. Nastave li, biće kažnjeni. Jezero je poribljeno, a ono što sledi jeste uređenje okoline o čemu će se konsultovati stručne ustanove.

Ovo je "kroki" o trogodišnjoj upornosti, pre svega, dva čoveka i dva udruženja, da se sve može kada se hoće i želi.

Nastavak i šira priča o stvaranja jezera Kudeljara na strani 3.

HORIZONTI

Ekološko udruženje građana HORIZONTI je od osnivanja 1999. godine počelo sa štampanjem istoimenog ekološkog informatora u cilju pospešivanja komunikacije i protoka informacija, pre svega između ekoloških organizacija i predstavnika lokalne vlasti, ali i uopšte informisanja građana o najznačajnijim temama iz oblasti zaštite životne sredine. U međuvremenu je prerastao u gradski informator i rađen je kroz različite projekte drugih organizacija, poput Udruženja TERRA'S uz podršku Službe za komunalne poslove, preduzetništvo i zaštitu životne sredine, koja je od 1. januara 2011. godine, reorganizovana u Službu za zaštitu životne sredine i održivi razvoj.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство пољопривреде и
заштите животне средине
REPUBLIC OF SERBIA
Ministry of Agriculture and
Environmental Protection

Ovaj 39. broj Ekološkog informatora HORIZONTI je rezultat projekta Udruženja TERRA'S pod nazivom „Jačanje kapaciteta Regionalnog Arhus centra Subotica u cilju bolje primene Arhuske konvencije u praksi“ koji se realizuje uz podršku Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i Pokrajinskog sekretarijata za graditeljstvo, urbanizam i zaštitu životne sredine.

**DOĐITE, POZOVITE, PIŠITE,
INFORMIŠITE SE!**

Radnim danima od 10 do 14 časova
Otvoreni univerzitet (II ulaz)
Trg cara Jovana Nenada 15
24000 Subotica

024 554 600 / 127
aarhussu@openunsubotica.rs
terras@terras.org.rs

Elektronska verzija informatora se nalazi na Internet adresama:

www.terras.org.rs

www.aarhussu.rs

Izdavač: Udruženje TERRA'S
Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024-554-600 lokal 123

Urednik izdanja: Snježana Mitrović
Saradnici: Jelena Ivović
Barbara Sudarević
Prevod: „Babel 2009“ d.o.o.

Teh. priprema i dizajn: Agencija „Refresh“
Štampa: Printex, Subotica
Tiraž: 1800

ČETIRI MESECA ZA SANACIJU RUPE U TROTOARU

Regionalni Arhus centar Subotica se, u avgustu 2014. godine, obratio Kontakt centru 024 sa pitanjem u čijoj je nadležnosti saniranje rupe na trotoaru u ulici Arsenija Čarnojevića. Nakon par dana, dobijen je odgovor, da je inspektor već naložio nadležnom preduzeću da izvrši sanaciju trotoara, kao i da će radovi biti izvršeni u najskorije vreme.

Pre uključivanja Arhus centra u rešavanje ovog problema, i sami građani su se obraćali najpre MZ „Dudova šuma“, a potom i komunalnoj policiji koja je dva puta izlazila na teren. E, dva puta na teren, kao da je u pitanju krater. Nakon više od mesec i po dana, na pomenutoj lokaciji je rupa delimično zatrpana šljunkom. Ponovo je postavljeno pitanje Kontakt centru 024 da li se može smatrati da je problem „rešen“.

I tek u novembru, nakon četiri meseca intervenisanja ne samo Arhus centra, već i mesne zajednice i građana, te izlaska na teren nadležnih, rupa je propisno sanirana, odnosno asfaltirana. Za jednu običnu rupu, za koju se nije saznalo ko ju je napravio, odnosno fino isekao asfalt, bilo je potrebno četiri meseca.

Možete li zamisliti koliko nam treba za rešavanje nekog ozbiljnijeg ekološkog ili komunalnog problema?

Sadržaj:

- JEZERO KUDELJARA - BAJMOČANIMA NA DAR
- SEMINAR O PRIMENI ARHUSKE KONVENCIJE
- „NAJCRVENIJE“ (KATASTROFALNO) STANJE U ŽIVOTNOJ SREDINI
- AKCIONI PLAN O ORGANSKOJ PROIZVODNJI DO KRAJA GODINE
- AKTIVNOSTI REGIONALNOG ARHUS CENTRA SUBOTICA U 2014.

JEZERO KUDELJARA - BAJMOČANIMA NA DAR

“Udruženje ribolovaca „Kudeljara“ realizuje projekat adaptacije jezera u cilju stvaranja prirodnog područja za odmor, rekreaciju i ribolov”, “Naše lice i naličje: Ispuštanje fekalija u Kudeljaru ugrozilo nastavak projekta” i “Kako sprečiti dalje zagađivanje Krivaje i Kudeljare?” - Ovo su naslovi tekstova objavljenih u oktobru i novembru 2014. godine na www.bajmok.co. Kao svojevrсни nastavak priče sa prve strane informatora, je tekst koji sledi, delimično ga prenosimo, a u celosti ga možete pročitati na www.bajmok.co/kako-spreciti-dalje-zagadivanje-krivaje-kudeljare.

KAKO SPERČITI DALJE ZAGAĐIVANJE KRIVAJE I KUDELJARE?

Ispuštanje otpadnih voda iz septičkih jama u Krivaju, kanale, a u poslednje vreme i u tek uređenu “Kudeljaru” jedan je od najvećih ekoloških problema našeg naselja, koji sudeći bar po dosadašnjem iskustvu najviše brine žitelje i ljubitelje prirode. I pored toga što je rukovodstvo mesne zajednice dužno da obavesti nadležne službe i inspekcije ukoliko uoči ili im građani sami prijave ovakav problem, oni to do sada nisu činili.

Ekološka svest građana, prema rečima, dr Roberta Čordaša, ekološkog inspektora, koji je u Bajmok došao na poziv Udruženja ribolovaca “Kudeljara” je svakako najveći problem. Da bi se sprečilo dalje zagađenje Krivaje i Kudeljare neophodno je napraviti spisak onih domaćinstava koja su se nelegalno “prikaljučila” na kanalizacionu mrežu, konstruisala nelegalne ispušte septičkih jama i nelegalno zauzela javnu površinu. On je još istakao da su najveći zagađivači Krivaje svi oni koji su se priključili na atmosfersku kanalizaciju koja direktno utiče u Krivaju i da je to jedan od gorućih problema i najveći zagađivač rečice.

Ovim povodom u prostorijama Mesne zajednice Bajmok, održan je sastanak na kome su prisustvovali predstavnici Mesne zajednice, dr Robert Čordaš, inspektor za zaštitu životne sredine grada Subotice, predstavnici poljočuvarske službe, Sportskog udruženja ribolovaca „Kudeljara“, kao i predstavnik Udruženja „TERRA’S“ iz Subotice. Poziv za sastanak dobili su i vlasnici šest domaćinstava koji žive u naselju Rata pored kanala koji se uliva u Kudeljaru, od kojih se pojavilo svega troje.

Sastanak je održan na inicijativu, Nenada Ševarlića, predsednika ribolovačkog udruženja “Kudeljara” koji je podneo prijavu ekološkoj inspekciji da pojedini stanovnici ispuštaju otpadne vode iz septičkih jama u kanal koje se slivaju u jezero Kudeljara.

- Uz podršku TERRA’S-a, a na našu inicijativu i zahtev, inspektor za zaštitu životne sredine, dr Robert Čordaš, prvi put je izašao na teren i sačinio zapisnik o postavljanju ispusta septičkih jama u kanal koji se uliva u Kudeljaru. Sastanak je organizovan sa ciljem da se ljudima skrene pažnja da ne ispuštaju sadržaj septičkih jama u kanal, jer će u suprotnom platiti drakonske kazne, rekao je Ševarlić.

Recimo i to da je UR “Kudeljara” obavestilo nadležne u mesnoj zajednici da žitelji zagađuju jezero ispuštanjem septičkih

jama u kanal i zahtevalo da se o ovom problemu obaveste nadležne inspekcije, ali je obavestena samo komunalna policija. Nameće se pitanje zašto o svemu ovome nije obavestena i ekološka inspekcija, jedina nadležna za rešavanje ovakvog problema.

Predsednik Saveta Mesne zajednice, Goran Nedeljković, tvrdi da je na samom početku procesa izmuljavanja celog toka Krivaje kroz Bajmok (3400m) odlučeno da će se običi i sva domaćinstva koja nelegalno ispuštaju septičke jame u Krivaju, te da je taj problem rešen na Žabnjaku i Guščijaku, kao i u ulicama Petefi Šandora i Ive Lole Ribara, a da su još ostale ulice Hrvatska, Tri istarske žrtve i Njegoševa, na području naselja Rata.

PRIDRUŽILI SE “TERRA’S” I “ČISTA VODA”

Ispred Udruženja TERRA’S, inače partnera Udruženja ribolovaca „Kudeljara“ na projektu adaptacije jezera, govorila je, Snježana Mitrović, koja je istakla da je njihovo delovanje bilo usmereno na lobiranje kod preduzeća, pre svega DTD, kako bi se očistilo jezero. TERRA’S će se ubuduće zalagati i za uređenje terena, odnosno prostora oko samog jezera uz poštovanje zakonske procedure pri realizaciji projektnih i idejnih rešenja.

Jedan od osnivača Udruženja ribolovaca “Kudeljara”, Marinko Peić, je rekao da mu je žao što, dr Antun Orčić, iz Ekološkog pokreta “Čiste vode” nije mogao da prisustvuje sastanku. Najavio je da će se priključiti ovom projektu postavljanjem indikatora na ceo tok Krivaje koja prolazi kroz Bajmok i konačno utvrditi da li je prestalo zagađenje. Ukoliko nije, inspekcije će imati posla i u narednom periodu, rekao je Peić.

MINISTARSTVO INFORMIŠE

Ministarstvo je obezbedilo ažuriranje internet strane na kojoj se nalaze svi važeći propisi i druge informacije od značaja za građane, ali i nacrti propisa na koje zainteresovana javnost može dostavljati komentare i učestvovati u procesu njihovog usvajanja (www.eko.minpolj.gov.rs/dokumenti). U cilju boljeg informisanja formiran je Ekoregistar u elektronskom obliku i predstavlja bazu podataka i portal ka postojećim bazama i dokumentima sa informacijama iz oblasti životne sredine koji su dostupni na Internetu. Ekoregistar je postavljen kao pod-domen na internet prezentaciji Agencije za zaštitu životne sredine (www.ekoregistar.sepa.gov.rs).

našoj zemlji svake tri godine prosleđuje Sekretarijatu UNECE koji se može pogledati na Internet strani resornog ministarstva.

Aktivno rešavati eko-probleme

O primeni Arhuske konvencije u praksi govorila je, Nataša Đereg, iz Centra za ekologiju i održivi razvoj iz Subotice, organizacije koja je aktivna ne samo u Srbiji, već i regionu. Bili su angažovani na javnim raspravama o proceni uticaja na životnu sredinu subotičke Regionalne deponije, antenskog stuba mobilne telefonije pored škole, zatim podzemne garaže, hotela „Galerija“ u zoni kulturno-istorijskog jezgra grada itd. Ono na čemu trenutno rade, jeste analiza Strategije razvoja energetike Srbije od 2015. do 2025. godine, Kolubara B i Kostolac B.

Nataša Đereg, je podstakla, posebno mlade studente, da se pokrenu i uzmu aktivno učešće u unapređenju životne sredine. Prvo treba identifikovati one koje imaju slične probleme, formirati koaliciju, uključiti stručnjake u radne grupe. - Organizujte kampanju da biste skrenuli pažnju zajednice na problem, održite javni skup, sprovedite istraživanje javnog mnjenja. Upotrebite medije za širenje vaših ključnih poruka. Ostanite u stalnom kontaktu sa nadležnim organima, poručila im je na kraju, Nataša Đereg.

SEMINAR O PRIMENI KONVENCIJE

Udruženje TERRA'S je u saradnji sa Regionalnim Arhus centrom Subotica, u ponedeljak, 8. decembra 2014. godine organizovalo seminar na kojem su se polaznici upoznali sa sadržajem i dosadašnjim iskustvom u implementaciji Zakona o potvrđivanju Arhuske konvencije u Srbiji.

Bio je to izuzetno posećen seminar na kojem je učestvovalo više od šezdeset budućih tehničara i inženjera zaštite životne sredine, odnosno srednjoškolaca Hemijsko tehnološka škola iz Subotice i studenata sa FTN-a iz Novog Sada, zatim predstavnici lokalnih samouprava, udruženja građana i novinari.

Nakon predstavljanja trogodišnjeg rada Regionalnog Arhus centra Subotica, Tina Janjatović, iz Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, je govorila o osnovnim odredbama Arhuske konvencije ratifikovane 2009. godine. U uvodu je nabrojala 20 zakona kojima se sprovodi ovaj dokument sastavljen od tri stuba. Prvi je pravo na dostupnost informacijama.

Ministarstvo dosledno poštuje propisane procedure učešća javnosti u postupku procene uticaja na životnu sredinu iz svoje nadležnosti, obezbeđujući na taj način primenu standarda iz drugog stuba Arhuske konvencije, rekla je, Tina Janjatović, dodajući da je

najslabiji treći stub - pravo na pravnu zaštitu. Smatra da je potrebno primeniti ujednačenu terminologiju iz Arhuske konvencije u celom pravnom sistemu Republike Srbije i izraditi planove za unošenje izmena i dopuna u sve zakone koji se tiču životne sredine, koji bi doprineli smanjenju finansijskih i drugih barijera, ostvarivanju prava na pravnu zaštitu u skladu sa ovim dokumentom. Kao slabost je navela i nedostatak sudova ili odeljenja specijalizovanih za pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine. Ono na čemu se mora intenzivnije raditi jesu obuke za sudije o pravnoj zaštiti u pitanjima životne sredine.

Završavajući predavanje, Tina Janjatović, je navela institucionalni kapacitet za sprovođenje Arhuske konvencije, gde su: Agencija za zaštitu životne sredine, Zavod za zaštitu prirode, Agencija za zaštitu od jonizujućeg zračenja i nuklearnu sigurnost, ali i četiri Arhus centra iz Kragujevca, Subotice, Novog Sada i Niša. Na kraju je objasnila da se Izveštaj o sprovođenju Arhuske konvencije u

Izbegnuto bacanje para

Kako se u praksi ostvaruje učešće javnosti u odlučivanju, na primeru dobre reakcije Regionalnog Arhus centra Subotica, govorio je, dipl. hidrolog, Mišel Rohman, iz „Park - Palića“. Podsetio je da je tadašnja lokalna vlast dogovorila izmuljavanje jezera i „bacanje novca“ u nešto što neće dovesti do poboljšanja kvaliteta vode što je glavni cilj.

Ukazivano je da je i u Studiji opravdanosti sa idejnim projektom, koju je uradio Institut „Jaroslav Černi“, zaključeno da je pre nego što se pristupiti čišćenju i remedijaciji mulja iz jezera Palić potrebno sve postojeće izvore zagađenja jezera sanitarno i tehnički na odgovarajući način zbrinuti, što predstavlja obaveznu lokalne samouprave.

Tu se misli na zbrinjavanje otpadnih voda naselja Palić, zatim na kanale čije se vode bez tretmana izlivaju u jezero, kao i na tačkaste izvore zagađenja i dr.

„Arhusovci“ su odreagovali organizujući prošle godine okrugli sto na koji su bili pozvani predstavnici lokalne samouprave i pokrajinskog sekretarijata, te je zatraženo da se obustave dalje pripreme, a već odvojena sredstva preusmere na druge aktivnosti. Pod pritiskom javnosti, tako je i urađeno.

Nakon toga je usledilo formiranje Radne grupe koja je izradila Platformu za unapređenje ekološkog statusa Paličkog jezera i njegove okoline, koju je u formi Plana usvojio lokalni parlament u junu ove godine.

Prema rečima, Mišela Rohmana, jedina strategija za dugoročnu i održivu sanaciju jezera Palić je ukloniti uzroke, odnosno izvor fosfora i to: evidentiranjem zagađivača, odlaganjem digestivnog mulja iz prečištača, sprovođenjem mera za povećanje efikasnosti rada prečištača i poboljšati merljive parametre.

Takođe, je neophodno izgraditi kanalizacionu mrežu na celokupnoj obali jezera i formirati zaštitni pojas, tzv. buffer zone, koje bi trebalo da spreče ili da bar značajno smanje difuzno zagađenje prouzrokovano od poljoprivrednih aktivnosti.

Na kraju veoma zanimljivog izlaganja, Mišel Rohman, je zaključio da je zahvaljujući učešću javnosti, odnosno Arhus centru, sprečena izgradnja još jednog betonskog koštura, već se gradi kanalizacija za zoološki vrt i deo vikend naselja, a u Skupštini grada je

usvojen Plan za unapređenje ekološkog stanja Paličkog jezera po kojem se već preduzimaju konkretne aktivnosti.

Udruženje TERRA'S je organizovalo seminar koji je realizovan u okviru projekta „Jačanje kapaciteta Regionalnog Arhus centra Subotica u cilju bolje primene Arhuske konvencije“ podržanog od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine.

ARHUSKA PRAKSA

Udruženje TERRA'S je tokom ove godine realizovalo projekat „Jačanje kapaciteta Regionalnog Arhus centra Subotica u cilju bolje primene Arhuske konvencije u praksi“ koji je podržan od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, a jednim manjim delom, i od strane Pokrajinskog sekretarijata za graditeljstvo, urbanizam i zaštitu životne sredine.

Aktivnosti su bile usmerene, pre svega na edukaciju i informisanje različitih interesnih grupa, ali i pomoć u rešavanju ekoloških problema građana. Regionalni Arhus centar Subotica je formiran na Otvorenom univerzitetu u cilju uspostavljanja saradnje između lokalnih samouprava i građana, kako bi se što bolje informisali i edukovali, te tako aktivnije uključili u proces odlučivanja. S tim u vezi je i sprovođenje zajedničkih aktivnosti i dosadašnjeg rada stručnjaka Arhusa i TERRA'S-a.

Za građane je Arhus centar otvoren radnim danima od 10.00 do 14.00 gde su im na raspolaganju informativno-edukativni materijali i lifleti, na srpskom i mađarskom jeziku, ne samo o radu centra, već i drugih ustanova, preduzeća i ekoloških udruženja. Mogu koristiti biblioteku sa ekološkim naslovima, zakonima i drugim propisima iz oblasti zaštite životne sredine. Redovno se ažuriraju informacije preko Internet strana, Twitter-a, Facebook-a Arhus centra (www.aarhusu.org.rs) i Udruženja TERRA'S

(www.terras.org.rs), ne samo o projektnim aktivnostima, već i drugim ekološkim dešavanjima u Srbiji.

Iz TERRA'S-a izdvajaju uspostavljanje saradnje sa Severnobačkim okrugom, odnosno načelnikom, Dragijem Vučkovićem, sa kojim je upriličen sastanak na kojem su bili i predstavnici Subotice, Bačke Topole i Malog Idoša u oblasti zaštite životne sredine. S tim u vezi je razgovarano o mogućem formiranju jednog neformalnog tela ili saveta za zaštitu životne sredine, koji bi svoje predloge i planove prosleđivao načelniku i donosiocima odluka u ovim lokalnim samoupravama.

Udruženje TERRA'S i Arhus centar su rešavali niz problema građana, a najznačajniji su sledeći slučajevi:

- Građani MZ Peščare imaju problem sa otkupnom stanicom. Upriličen im je sastanak sa ministarkom, bila je inspekcija koja konstatuje da je sve u redu, a nakon toga operater radi po starom, ne pridržava se uslova utvrđenih rešenjem. Slučaj dobija sudski epilog.

- Obratili se stanovnici MZ Ker koji nisu želeli stub mobilne telefonije kod svojih kuća. Upriličen je skup sa novinarima, obavestena je lokalna samouprava i stopirana je izgradnja do daljnjeg.

- Održan sastanak sa članovima Gradskog veća Bačke Topole u vezi industrijskog otpada i ekološkog problema. Rešavanje slučaja je u toku.

- Problemi sa ambrozijom, rupama u trotoarima, neorezanom drvećem rešavalo se sa Kontakt centrom 024 instaliranom u Gradskoj upravi Subotica.

- Učestvovali na javnim raspravama o studijama i nacrtima dokumenata.

I ovaj ekološki informator HORIZONTI su jedna od projektnih aktivnosti usmerene na pružanje doprinosa u poboljšanju informisanja javnosti čemu će doprineti i publikacija „Kvalitet stanja životne sredine Severnobačkog okruga u 2013. godini“.

VIŠE OD SLIKE

Ovo je lice i naličje nesavesnih Subotičana.

Šta bi stanovnici MZ "Dudova šuma" bez higijeničara Josipa Đina!?

Dobro došli u Vizitorski centar JP "Palić Ludaš"!

EKOLOGIČNO RAZMIŠLJANJE:

Snježana Mitrović, koordinatorka Udruženja TERRA'S
i Regionalnog Arhus centra Subotica

"NAJCRVENIJE"

(KATASTROFALNO)

STANJE U ŽIVOTNOJ SREDINI

"Imamo pet crvenih, a jedna je posebno crvena... trenutno nam je najgore stanje u životnoj sredini. Tu valjda, ništa, ama baš ništa nemamo u skladu sa evropskim standardima – tu kao da smo gađali sve naopačke", izjavio je premijer, Aleksandar Vučić, na konferenciji za novinare upriličenoj povodom posete Srbiji, predsednika Evropske komisije, Žoze Manuel Barosa, u junu ove godine. Pokazao je presek svih oblasti u dosadašnjem usaglašavanju sa standardima EU koje su obeležene zelenom bojom što je dobro urađeno, žutom što nije loše, a crvenom ono što je urađeno katastrofalno.

I baš tako. Sve je gađano naopačke. Podsećam da je naša zemlja imala Zakon o zaštiti životne sredine i posebno ministarstvo početkom devedesetih, a sad se moramo zamisliti gde je i kom ministarstvu je ova oblast "prikačena". Iz energetike je "prebačena" u poljoprivredu, a pre toga je bila sa prostornim planiranjem. Sve to u tri godine.

Prateći ovu oblast više od dve decenije, prvo kao novinar, a potom iz ugla civilnog sektora, primetno je da se sve urušava. Moraće se ponovo graditi sve od temelja. Posle oktobarskih promena, ovo ministarstvo nije bilo samostalno, čak je i ukidano, pa opet pod pritiskom EU, vraćano. Nadala sam se da će ovaj izveštaj "otvoriti oči" Vladi Srbije da ozbiljnije shvate zaštitu životne sredinu, ali ništa.

Tim pre, što je posle mesec dana, već u julu, državna sekretarka, Stana Božović, najavila usvajanje seta zakona iz ove oblasti do kraja godine, a da će se do septembra, koji je odavno iza nas, pronaći model za finansiranje oblasti zaštite životne sredine. Opet, podsećanja radi, imali smo republički Fond za zaštitu životne sredine, a kao zakonska obaveza formirale su ga sve opštine i gradovi. I šta se desilo? Onaj državni je ukinut zbog finansijakih malverzacija, umesto da su ga ostavili, osumnjičene procesuirali i uspostavili veću kontrolu trošenja sredstava. Ovakvo, što je rekao premijer, "sve je gađano naopačke". Državna sekretarka je još saopštila da je po poslednjem izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije u pristupanju EU u oblasti zaštite životne sredine uočeno da je potrebno napraviti veći napor i u međuinstitucionalnoj saradnji, podizanju svesti i jačanju saradnje sa civilnim društvom.

Za istaći je da se u uspostavljanju saradnje sa udruženjima građana najdalje otišlo. Upravo sam se prijavila na sastanak u Vladi Republike Srbije koji se organizuje u cilju upoznavanja predstavnika civilnog društva sa detaljima bilateralnog skrininga za Pregovaračko poglavlje 27. kojim će predsedavati Tanja Mišćević, šefica Pregovaračkog tima.

I to nije sve. U Odboru za zaštitu životne sredine Narodne skupštine Republike Srbije "ubačena zelena stolica" tako da su predstavnici NVO-a u mogućnosti da učestvuju na sastancima što se pokazalo kao veoma dobar model u cilju lakšeg uticaja na donosioc odluka. A kako su nam narodni poslanici rekli, i njima smo od značajne pomoći.

AKCIONI PLAN O ORGANSKOJ PROIZVODNJI DO KRAJA GODINE

U organizaciji Udruženja TERRA'S i Grada Subotice, 4. decembra 2014. godine je održana druga i poslednja javna rasprava predloga Akcionog plana za razvoj organske proizvodnje na teritoriji grada Subotice od 2015 – 2020. godine (APROPS). Cilj je da svi učesnici u ovom sektoru daju svoj doprinos za dalji razvoj organske proizvodnje u našem gradu. Izradu ovakvog dokumenata podržala je Gradska uprava Subotice ispred koje se skupu obratio, Nebojša Daraboš, član Gradskog veća zadužen za privredu, ističući značaj, ali i potrebu za njegovom implementacijom u narednoj godini koji predviđa rast organskih površina od 25%.

Uz retrospektivu onoga što je Udruženje TERRA'S uradilo u proteklih 25 godina, posebno u Subotici, Snježana Mitrović, je objasnila važnost izrade ovog dokumenta za organske proizvođače. Osim obezbeđivanja kontinuirane edukacije, kako poljoprivrednika, tako i potrošača, akcentovala je i savetodavstvo kao jedan od ključnih elemenata za ostanak i opstanak poljoprivrednih proizvođača u organskoj proizvodnji.

Takođe, je nagovestila da se u APROPS-u posebna pažnja posvetila podršci proizvođačima prilikom plasmana robe, ali i za pripremu dokumentacije sa kojom bi trebalo da apliciraju na što veći broj konkursa domaćih i inostranih donatora. Poljoprivrednim proizvođačima je potreban neko ko će ih stalno voditi kroz organsku proizvodnju tokom celokupnog procesa, rekla je, Snježana Mitrović, i dodala da ni subvencije bez ovog segmenta, neće imati efekta. Inače, od ove godine je lokalnim samoupravama Zakonom o podsticajima data mogućnost subvencionisanja poljoprivredne proizvodnje, što je učinila samo jedna opština u Srbiji.

U Subotici 150 ha u organskoj

Član Radne grupe za izradu APROPS-a, direktor Organic Control Systema - tela za kontrolu i sertifikaciju, Nenad Novaković, je prisutnima predstavio zbog čega treba da se radi na proširenju organskih površina kako iz ekonomskih razloga opstanka malih poljoprivrednih proizvođača, tako i iz potreba očuvanja prirodnih staništa i zaštićenih prirodnih dobara, jer organska proizvodnja pre svega podrazumeva holistički pristup odnosa prema prirodi. Sve ove benefite i fakte ima naš grad.

Uz pregled stanja organske poljoprivrede u svetu, Evropskoj uniji, Srbiji, te na kraju i u našem gradu, ustanovljeno je da se trenutno u subotičkoj regiji pod organskim statusom nalazi 12 poljoprivrednih proizvođača na ukupno oko 150 ha koji se bave uglavnom biljnom proizvodnjom, dok je u stočarstvu njih troje koji uzgajaju 1.217 ovaca, 931 koza i 2 magarca.

Izvršni direktor Otvorenog univerziteta Subotica, Dejan Zvekić, je predstavio mere i ciljeve akcionog plana koje podrazumevaju podršku organskoj proizvodnji kroz strateška dokumenta, zatim institucionalnom razvoju, kao i povećanju obima i kvaliteta obrazovanja, saveto-

davstva i istraživačkog rada u ovom sektoru, razvoja lokalnog tržišta, te podizanje svesti potrošača o organskim proizvodima i organskoj proizvodnji uopšte.

Zaštita prirode ne ograničava

Diskusija je uzela maha komentarima, Vesne Vider, predstavnika JP "Palić-Ludaš" kako nedostaju aktivnosti i razjašnjenja u okviru zaštićenih prirodnih područja Grada Subotice u tabelarnim prikazima APROPS-a, te da se ova područja u javnosti smatraju ograničavajućim faktorom što nikako nije tačno. Oko 12% zaštićene zone upravo i zahteva održivo korišćenje poljoprivrede. Sa ovim komentarom se složila i, Gordana Gavrilović, iz gradske Službe za zaštitu životne sredine, dok je njen kolega, Žika Reh, naveo da je potrebno jasnije definisati šta je organska proizvodnja i kako se razlikuje od tradicionalne.

U ime potrošača organskih proizvoda javila se, Jasminka Mrkonjić, navodeći da u našem gradu ne postoji stalno prodajno mesto organskih proizvoda, te je apelovala na lokalne vlasti da i u tome pruže doprinos. Takođe, smatra da je neophodna kontinuirana medijska i javna kampanja u cilju informisanja potrošača kako da prepoznaju organski proizvod.

APROPS je bio na javnom uvidu do 10. decembra i tako dopunjen prosleđen lokalnoj samoupravi na razmatranje. Za očekivati je da će do izlaska ovog broja HORIZONATA, biti usvojen na Skupštinskom zasjedanju do kraja godine. Predloženo je da i nakon usvajanja ostane Radna grupa za izradu APROPS-a u cilju monitoringa njegove primene u praksi, ali i ažuriranja, o čemu će se izveštavati javnost jednom godišnje.

ORGANSKA i ODRŽIVI RAZVOJ

APROPS je kreiran kroz projekat "Organska proizvodnja u funkciji održivog razvoja Srbije" koji se realizuje uz podršku programa SENSE, a sprovodi ga Regionalni centar za životnu sredinu (REC). Program finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA). Na javnoj raspravi su bili prisutni i predstavnici partnerskih organizacija na projektu: Serbia Organika iz Beograda, BioBalkan iz Dimitrovgrada i Evropskog omladinskog centra Vojvodine iz Novog Sada.

2014. OBELEŽENE TRI GODINE RADA REGIONALNOG ARHUS CENTRA SUBOTICA

Potpisivanjem Memoranduma o razumevanju između Ministarstva za zaštitu životne sredine, Grada Subotice i Otvorenog univerziteta, a uz podršku Organizacije za bezbednost i saradnju, OEBS, u martu 2011. godine formiran je Regionalni Arhus centar Subotica. Centar se zalaže za bolju implementaciju Arhuske konvencije u praksi informisanjem i edukacijom od srednjoškolaca, studenata i uopšte javnosti, preko predstavnika privatnih i državnih preduzeća do organa vlasti i novinara.

U protekloj 2014. godini organizovano je ili se učestvovalo na više od dva deset raznih skupova, seminara, okruglih stolova ili javnih rasprava.

SLEDI OSVRT NA NAJVAŽNIJE DOGAĐAJE:

TRI DRVETA ZA TRI GODINE RADA

U parku pored Otvorenog univerziteta, u saradnji sa Direkcijom za izgradnju Grada Subotice i JKP „Čistoća i zelenilo“, 4. marta 2014. godine, akcijom sadnje tri drveta simbolično su obeležene tri godine rada Regionalnog Arhus centra Subotica. Organizovan je i skup na kojem je prikazan kratak film o najznačajnijim aktivnostima u proteklom periodu. Potom se skupu obratio, dr Slobodan Puzović, pokrajinski sekretar za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, koji je ukazao na značaj učešća javnosti u očuvanju osnovnih parametara životne sredine, istakavši da upravo Arhus centri treba da okupe ekološka udruženja građana i šire svest o tim pitanjima.

Predstavnica Misije OEBS-a u Srbiji, Olivera Zurovac Kuzman, je izjavila da je Arhus centar stvorio sponu između izabranih organa vlasti i organizacija civilnog društva, čime su ostvarili svoj cilj i doprineli stvaranju bolje i zdravije životne sredine. Srđan Matović, koji je u Kragujevcu formirao prvi Arhus centar u Srbiji kojih je sada četiri, je rekao da je uspeh opstati i biti “živ”. Pohvalio kontinuitet rada Subotičana, bez obzira da li postoje obezbeđena sredstva ili ne.

PLATFORMA O PALIČKOM JEZERU

Gradska uprava Subotica je, 15. maja ove godine, upriličila javnu prezentaciju Platforme za unapređenje ekološkog statusa Paličkog jezera i njegove okoline. Cilj Platforme je da se sagleda stanje jezera Palić, predlože mere za poboljšanje njegovog ekološkog statusa i definišu aktivnosti čija će koordinisana

2014. MEGÜNNEPELTÜK A SZABADKAI REGIONÁLIS AARHUS KÖZPONT HÁROM ÉVES FENNÁLLÁSÁT

A környezetvédelmi Minisztérium, Szabadka Városa és a Szabadegyetem között aláírt szándéknyilatkozat és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az EBESZ támogatásával, 2011. márciusában megalakult a szabadkai Regionális Aarhus Központ. A Központ az aarhusi egyezmény hatékonyabb alkalmazásáért száll síkra a tanulók, hallgatók és általában, a közvélemény, a magán- és állami vállalatok, hatósági szervek és újságírók tájékoztatása és képzése révén.

Az elmúlt 2014-es évben több mint húsz rendezvényt szervezett vagy rendezvényen, szemináriumom, kerekasztalon vagy közvitán vett részt a Központ.

EZEKRŐL ADUNK EGY RÖVIDEBB ÁTTEKINTÉST:

HÁROM FA, HÁROM ÉV TEVÉKENYSÉG

A Szabadegyetem melletti parkban Szabadka Város Városépítési Igazgatóságával és a Köztisztasági Közművállalattal együttműködve, 2014. március 4-én, három facsemete ültetésével emlékezett meg a Központ három éves fennállásáról. Ez alkalommal rendezvényt is szervezett, amelyen az elmúlt időszak legjelentősebb tevékenységeiről mutattak be egy rövidfilmet. Az egybegyűlteket üdvözölte dr Slobodan Puzović, a tartományi Városépítési, Építési és Környezetvédelmi Titkárság titkára, aki rámutatott a közvélemény részvételének fontosságára az alapvető környezeti paraméterek megóvásában és kiemelte, hogy az Aarhus-központoknak kell összekötniük a környezeti polgári egyesületeket és erősíteni a tudatot ezekről a kérdésekről.

Az EBESZ szerbiai missziójának képviselője, Olivera Zurovac Kuzman kijelentette, hogy az Aarhus Központ hidat épített ki a kiválasztott hatósági szervek és a civil szervezetek között, s ezzel elérte célját, ugyanakkor hozzájárult a jobb és egészségesebb környezet kialakításához is. Srđan Matović, aki Kragujevácon alapította meg az első, szerbiai Aarhus központot, melyekből már négy van, elmondta, hogy megmaradni és “élni” maga a siker. Megdicsérte a szabadkaiak munkáját, mely akkor is folyt amikor nem álltak rendelkezésre források.

A PALICSI-TÓ PROGRAMTERVEZETE

A szabadkai Városi Közigazgatás ez év május 15.-én rendezte meg a Palicsi-tó és környéke környezeti állapotának fejlesztéséről szóló programtervezet nyilvános bemutatóját. A Programtervezet célja, hogy áttekintést adjon a Palicsi-tó környezeti állapotáról, intézkedés-javaslatot tegyen annak javítására és meghatározza azokat az aktivitásokat, melyek koordinált

realizacija dovesti do željenih rezultata.

Nakon prezentacije je usledila diskusija u koju se uključila, Snježana Mitrović, angažovana u Arhus centru i Udruženju TERRA'S. Na početku je podsetila prisutne da ih donosioci odluka nisu slušali u proteklih skoro deceniju. Skretali su im pažnju da ne troše sredstva na izradu Studije, već da se prvo sačini plan aktivnosti na sanaciji najvećih zagađivača jezera (kanalizacija, poljoprivreda i sl.) na čemu su insistirali subotički stručnjaci. Preokret se desio prošle godine, kada je Mišel Rohman, hidrolog koga je Vlada Nemačke angažovala da u JP "Park Palić" pomogne u ovom poslu, razmišljao da "digne ruke" od svega i napusti naš grad.

- Uspela sam dogovoriti sastanak sa tadašnjim gradnačelnikom, Modestom Dulićem, koji je sagledao sve predloge i odlučio da se započne izrada Platforme koju je osmislio njegov pomoćnik za životnu sredinu, dr Gabor Mesaroš, rekla je Snježana Mitrović i dodala da je za pohvalu što je novi gradonačelnik, Jene Maglai, nastavio i intezivirao rad na Platformi, koja je kao Plan usvojena u lokalnom parlamentu.

KOLIKO NAM JE BAZNIH STANICA POTREBNO?!

Predstavnici MZ Ker i Regionalnog Arhus centra Subotica su, 3. jula 2014. godine, održali konferenciju za novinare o opravdnosti postavljanja sve većeg broja baznih stanica mobilne telefonije. Nakon duge borbe, gradonačelnik Grada Subotice je doneo Odluku da se obustavi postavljanje bazne stanice mobilne telefonije u MZ Ker, dok se ne ustanovi da li su uzeti u obzir svih zakonski parametri. Kraj je godine, odgovora nema.

REŠAVANJE PROBLEMA OTPADA REGIONALNIM DEPONIJAMA

Regionalni Arhus centar Subotica je, u saradnji sa Udruženjem TERRA'S, 24. septembra 2014. godine, organizovao skup na temu: "Rešavanje problema otpada preko regionalnih deponija". Neki od zaključaka donetih na skupu su:

- Srbija donosi zakone i uredbe, strategije i planove, ali se slabo primenjuju;
- Prema procenama 10,5 milijardi evra su neophodna finansijska sredstva da bi se uskladili sa standardima Evropske unije u oblasti životne sredine, a od toga je za upravljanje otpadom potrebno 2,8 milijardi;
- Lokalni plan upravljanja otpadom na teritoriji grada Subotice do 2020, donešen 2011. godine, slabo se realizuje;
- Preduzeće Regionalna deponija Subotica skoro deceniju radi na prikupljanju dokumentacije, od lokacijskih i urbanističkih dozvola do tenderske papirologije i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa. Procene su da će se regionalna deponija početi graditi 2015, a završiti 2017. godine.

megalosítása a kívánt eredményhez vezet.

A bemutatót vita követte, melybe bekapcsolódott Snježana Mitrović is az Aarhus Központ és a TERRA'S Egyesület munkatársa. Bevezetőjében emlékeztette a jelenlévőket, hogy az elmúlt majd tíz évben a döntéshozók nemigen hallgattak rájuk. Többször is felhívták a figyelmüket, hogy nem kell tanulmány kidolgozására pénzt költeni, inkább cselekvési tervet kellene összeállítani, melynek célja a tavat leginkább szennyezők (csatornahálózat, mezőgazdaság stb.) szanálása lenne. Ezt a szabadkai szakemberek is szorgalmazták. A fordulat tavaly következett be, amikor Michael Rohmann, vízmérnök, akit a Német Kormány kért fel, hogy a Park Palics KV-nak segítsen ebben a munkában, már arról kezdett gondolkodni, hogy emeli kezeit és elhagyja a várost.

- Sikerült összehozni egy találkozót az akkori polgármesterrel, Modest Dulić-tyal, aki áttekintett minden javaslatot és úgy döntött, beindítja a környezetvédelemmel megbízott tanácsadója, dr Mészáros Gábor, által szorgalmazott programtervezetet, mondta Snježana Mitrović. Hozzátette, hogy dicséretes, hogy az új polgármester, Maglai Jenő, folytatta, mitöbb fokozta a programtervezet kidolgozását, melyet a képviselő-testület tervezetként már el is fogadott.

HÁNY BÁZISÁLLOMÁSRA VAN SZÜKSÉGÜNK?!

A Ker HK és a szabadkai Regionális Aarhus Központ 2014. július 3.-án sajtótájékoztatót tartott a szaporodó mobiltelefon bázisállomások felállításának indokoltságáról. Hosszú harc után, Szabadka Város polgármestere határozatot hozott, a Ker HK területére előlátott bázisállomás felállításának felfüggesztéséről, amíg az illetékesek meg nem állapítják, hogy minden, a törvényben előlátott paramétert tekintetbe vettek-e. Itt az év vége, válasz még sehol.

A HULLADÉKLERAKÁSI PROBLÉMA MEGOLDÁSA REGIONÁLIS LERAKÓK RÉVÉN

A szabadkai Regionális Aarhus Központ, a TERRA'S Egyesülettel együttműködve, 2014. szeptember 24.-én találkozót szervezett A hulladéklerakási probléma megoldása regionális lerakók révén címmel. A találkozó megállapításaiból választottunk ki az alábbiakban néhányat:

- A szerbiai illetékesek meghozzák a törvényeket és rendeleteket, stratégiákat és terveket, de igencsak elmarad az alkalmazásuk.
- Egyes becslések szerint, 10,5 milliárd euróra lenne szükség ahhoz, hogy a környezetvédelem terén megtörténjen az összehangolás az EU-s szabványokkal, ebből a hulladékgyártkodásra eső rész 2,8 milliárd.
- A 2011-ben elfogadott, Szabadka Város területére vonatkozó, a 2020-ig terjedő időszakra szóló helyi hulladékgyártkodási terv igencsak akadozik.
- A szabadkai Regionális Hulladéklerakó Vállalat majd tíz éve dolgozik a szükséges dokumentumok beszerzésén, a helyi és rendezési engedélyektől kezdve a pályázati papírokon át, a tulajdonjogi viszonyok rendezéséről szóló dokumentumokig. Az előrelátások szerint, a regionális hulladéklerakó építését 2015-ben kezdik és 2017-ben fejezik be.